

Overheidstaken G4S in strijd met duurzaamheidsbeleid

Beveiligingsbedrijf G4S raakt internationaal geregeld in opspraak, onder meer vanwege wangedrag van haar personeel. Verbindt de Nederlandse overheid, dat G4S heeft omarmd, hier geen consequenties aan? Buro J&J dook in de samenwerkingscontracten, met onthutsend resultaat.

In *Duurzaam afwimpelen* (28 maart 2012) analyseerde Buro Jansen & Janssen het duurzaamheidsbeleid van de Nederlandse overheid. Bij dit beleid gaat het vooral over ketenpartners, eigen verantwoordelijkheid van de bedrijven en het 'maatschappelijk middenveld als kwaliteitsbewaker'.

Aan de hand van schoonmakers en de elektronica-industrie werd beschreven dat de controle op milieu-, sociale- en andere aspecten van een product of dienst erg de wensen overlaat. Bezuinigingen op het maatschappelijk middenveld, gebrekkige controle en ondoorzichtige uitbesteding van opdrachten maken een duurzaamheidslabel zinloos. In het artikel over Chiquita van 23 juli 2013 wordt dit nog eens onderschreven.

Bijkomend probleem van het duurzaamheidsvraagstuk is dat de overheid als consument slechts moeizaam openheid geeft over de producten en diensten die zij afneemt. In het kader van het onderzoek naar beveiligingsreus G4S stelt Buro Jansen & Janssen de vraag in hoeverre de overheid bij het uitbesteden van beveiligingstaken haar eigen duurzaamheidsnormen hanteert.

Informatieverzoeken

In de lente van 2011 vroegen wij daartoe bij de toen nog bestaande politieregio's om alle correspondentie, contacten en contracten met G4S Plc (Group 4 Securicor, Group 4 Falck) en enkele andere bedrijven beschikbaar te stellen. Dit informatieverzoek was een vervolg op het verzoek van juli 2010 over de contacten met bedrijven op het gebied van ICT, communicatie, dataverzameling en beheer, toegangscontrole, zichtsysteem, alarm, wapensystemen, beschermende oplossingen voor personeel, voertuigen en gebouwen, voertuigen, training en detachering.

De resultaten van dit verzoek druppelden in 2011 en begin 2012 binnen. Op dit moment is een vervolgvraagstuk ingediend over de contacten van de overheid met G4S. Het beveiligingsbedrijf kwam begin dit jaar in het nieuws door stakingen van werknemers. Ruim honderd beveiligers legden het

werk neer omdat zij een beter sociaal plan eisten voor de G4S werknemers die gedurende het lopende jaar zullen worden ontslagen.

G4S verliest tevens haar beveiligingspositie bij detentiecentra door bezuinigingen op het gevangeniswezen. In dezelfde periode overleed een vluchteling en raakten diverse anderen gewond in een opvangkamp gerund door G4S op Papua New Guinea (PNG). In totaal verschenen er vier korte nieuwsartikelen over het schandaal in de Nederlandse media.

Het contrast kan niet groter zijn en het roept de vraag op in hoeverre het gedrag van het bedrijf elders van invloed is op het aantal opdrachten dat het krijgt. Vindt er een afweging plaats over het gedrag van het bedrijf in Nederland en de rest van de wereld? Bestaat er zoiets als een VOG (Verklaring Omtrent het Gedrag) voor bedrijven?

In 2011 riep werkgeverscertificeerder CRF Institute G4S uit als *Top Employer* van Nederland, terwijl in dat jaar *The Guardian* onder de titel *Staff on deportation flights played 'Russian roulette' with lives* klokkenluiders aan het woord kwamen omtrent het gedrag van G4S-werknemers rond uitzettingen van vluchtelingen in het Verenigd Koninkrijk. In 2012 deelde hetzelfde CRF institute G4S in bij de Top Employers terwijl het bedrijf voor een totale chaos rond de beveiliging van de Olympische Spelen in Londen zorgde. Het leger moest worden in gezet omdat G4S haar afspraken niet nakwam.

Vraag is echter of deze praktijken van het beveiligingsbedrijf in het buitenland de Nederlandse vestiging zijn aan te rekenen. Een VOG voor individuen is duidelijk. Bepaalde misstappen zullen je carrière in de toekomst ernstig belemmeren. Hoe zit dat met G4S? Draait het bij de overheid enkel om het functioneren van G4S in Nederland en raakt het bedrijf haar contracten niet kwijt zodra haar werknemers zich in het buitenland misdragen? Hoe vult de Nederlandse overheid haar eigen sociale verantwoordelijkheid in?

Politie in de zak

In 2011 meldt politieregio Fryslân (nu eenheid Noord Nederland) dat zij met G4S 'een objectbeveiligingsovereenkomst, d.d. 12 juli 2007' heeft. Ook politieregio Drenthe (nu tevens eenheid Noord Nederland) 'beschikt ook over een contract met G4S betreffende beveiliging van het Politie Opleidings- en Trainingscentrum

(POTC), te Zuidlaren.'

Naast deze objectbeveiliging, bij Drenthe een contract dat 'telkenmale stilzwijgend wordt verlengd', heeft het bedrijf voor beide korpsen toegang tot een mini-competitie voor een openbare 'Europese Aanbesteding Beveiligingsdiensten (publicatienummer 2010/S 73-108997)'. Deze aanbesteding is nationaal georganiseerd en naast G4S doen ook Securitas Beveiliging BV en Trigion Beveiliging BV mee. Bij andere regio's vond eenzelfde competitie plaats. Ook politie Limburg-Zuid had een overeenkomst objectbeveiliging met G4S dat op 31 december 2010 afliep.

Hoewel het om oude contracten gaat die de politie met G4S had afgesloten, vallen er een aantal zaken op. De overeenkomsten zijn op briefpapier van G4S opgesteld en de algemene voorwaarden zijn van toepassing op de overeenkomst. Het lijkt wel of het de omgekeerde wereld is. G4S dicteert wat de politie moet doen.

Bij de aanbesteding van de beveiligingsdiensten lijkt de politie iets meer de macht over het contract naar zich toegetrokken te hebben. Bij de oude contracten, grofweg periode 2006 tot en met 2010/2011, bepaalt G4S de mate van controle. 'Op (onregelmatige) tijden zal de surveillant uw pand op de stille tijden (avond, nacht en weekeinde) controleren op eventuele gevaren of verstoringen van uw bedrijfsproces', bij controlerondes uit overeenkomst alarmcentrale juli 2007.

Het minimale aantal controles wordt niet vermeld, evenmin de aanrijtijd van het bedrijf. Ook als het bedrijf op bepaalde momenten geen controle uitoefent is zij niet aansprakelijk. 'Voor schade van Opdrachtgever die het gevolg is van een dergelijke verhindering (vertraagd, onderbroken of overgeslagen controle) is Group 4 Securicor niet aansprakelijk', wordt vermeld in de algemene voorwaarden.

Het bedrijf is echter ook niet aansprakelijk voor het disfunctioneren van haar medewerkers. Overeenkomst Objectbeveiliging, 19 december 2006: 'Indien een beveiligiger niet blijkt te voldoen aan de overeengekomen eisen en binnen redelijke termijn ook niet aan die eisen zal kunnen voldoen, dan wel zijn werkzaamheden structureel niet naar behoren verricht, zal Group 4 Securicor op schriftelijk verzoek van Opdrachtgever en na overleg met Opdrachtgever de betreffende beveiligiger vervangen.' De politie moet dus zelf aangeven dat de werknemer van G4S niet voldoet.

De algemene voorwaarden van G4S uit 2006 schetsen verder een beeld van een bedrijf dat probeert onder allerlei kosten uit te komen. 'Onder overmacht wordt in deze Algemene Voorwaarden verstaan alle omstandigheden die niet aan Group 4 Securicor kunnen worden toegerekend, [...] Hieronder worden in ieder geval begrepen daden van terrorisme, werkstakingen binnen de onderneming van Group 4 Securicor, stakingen elders, voor zover Group 4 Securicor daardoor in haar dienstverlening wordt beperkt, het niet voldoen door leveranciers van Group 4 Securicor aan hun verplichtingen, alsmede extreme weers- en verkeersomstandigheden.'

In 2008 vermeldt de Algemene Rijksvoorwaarden voor het verstrekken van Opdrachten tot het verrichten van Diensten 2008 (ARVODI-2008) van het ministerie van Algemene Zaken dat stakingen en slechte leveranciers niet tot overmacht gerekend kunnen worden. Ook neemt het bedrijf geen verantwoordelijkheid voor de gedragingen van het personeel dat zij uitleent (2.12.2 Werkzaamheden onder toezicht en leiding van Opdrachtgever).

De politie op de huid

G4S heeft in de samenwerkingscontracten met politie en justitie de afgelopen jaren moeten inbinden op het terrein van overmacht. Het verloop van de staking van het G4S-personeel begin 2014 laat zien dat de beveiligingsfirma er alles aan gelegen is een staking slechts van korte duur te laten zijn. Het bedrijf probeerde na twee dagen de staking te breken. Nadat dit op woensdag 12 februari 2014 mislukte, zetten de stakers de hakken in het zand waardoor de werkonderbreking bijna twee weken duurde.

Op andere terreinen heeft het bedrijf echter de afgelopen jaren zich meer en meer in het politieapparaat gewerkt. Op 13 september 2012 tekende G4S met politie Amsterdam-Amstelland een convenant waarin onder meer intensieve communicatie en structurele informatie-uitwisseling is vastgelegd. Dit is geen eenrichtingsverkeer naar de politie, maar een duidelijke wederkerigheid.

Op de website politie.nl zegt de directeur van G4S: "We werken al veel langer samen door informatie uit te wisselen over bijvoorbeeld verdachte personen, kentekens van voertuigen of andere vormen van informatie. Met deze ondertekening formaliseren we onze samenwerking en weten we wat we van elkaar kunnen verwachten. We moeten niet alleen afhankelijk zijn van de informele contacten die er zijn."

Het beveiligingsbedrijf bouwt zo langzaam maar zeker haar eigen database op. In de algemene voorwaarden van de overeenkomsten van G4S met de korpsen Friesland, Drenthe en Limburg-Zuid wordt onder het subkopje 'gegevensverwerking en geheimhouding' vermeld dat 'Group 4 Securicor het recht heeft om alle gegevens afkomstig van Opdrachtgever, alsmede alle signalen van de Installatie te registreren en op te slaan in een (digitale) databank.' Het is onduidelijk of die gegevens worden vernietigd na afloop van het contract, maar wie bedenkt dat het bedrijf ook een landelijk meldkamer bezit, beseft dat het graag allerlei politietaken wil overnemen.

In de offerte alarmcentrale voor politie Hollands-Midden schrijft het bedrijf: 'De G4S Alarmcentrale is een van de meest geavanceerde alarmcentrales in Nederland. [...] Op de G4S Alarmcentrale zijn meer dan 60.000 beveiligingssystemen van bedrijven en particulieren aangesloten die dagelijks duizenden meldingen genereren.'

Hoe zijn hierbij de basale burgerrechten geregeld zoals vastgelegd in nationale en internationale verdragen? In de overeenkomsten met de politie, maar ook in de eigen voorwaarden, is niets terug te vinden over privacyreglementen, klachtenprocedures, omgangsvormen, verantwoordelijkheden ten aanzien van slachtoffers van het bedrijf, inspectie, controle, toezicht en andere fundamentele rechtsstatelijke maatregelen. Misschien zijn deze wel vastgelegd in wet en regelgeving, maar je zou verwachten dat bij het uitbesteden van vitale taken van de rechtsstaat deze expliciet worden genoemd.

G4S leidt de politie

Aan de andere kant staat de politie ook niet bekend om haar eigen controle-, toezicht-, inspectie- en klachtenprocedures, maar uiteindelijk is de staat aansprakelijk. Bij de publiek-private samenwerking is onduidelijk wie aansprakelijk is. In de overeenkomsten die niet volgens de Rijksvoorwaarden werden afgesloten, probeerde G4S onder elke aansprakelijkheid uit te komen.

In de ARVODI-2008 (Algemene Rijksvoorwaarden voor het verstrekken van opdrachten tot het verrichten van Diensten) is geformuleerd dat de opdrachtgever, tenzij bewezen, niet aansprakelijk is, maar biedt de tekst tevens genoeg handvatten voor een langdurige juridische strijd. Dit heeft alles te maken met het feit dat ARVODI-2008 over diensten gaat en politiewerk nu eenmaal niet simpel weg te schrijven is als dienst, het is en blijft mensenwerk.

Politie Hollands-Midden heeft op 1 januari 2010 een 'overeenkomst alarmcentrale' getekend met G4S. Het is waarschijnlijk een vervolg contract. Want op 22 april 2010 wordt er een abonnement alarmcentrale overeengekomen. 'Ons Emergency & Care Center (ECG) functioneert als communicatiecentrum bij calamiteiten, voor hulpdiensten maar ook voor uw bedrijf. Het is als enige particuliere alarmcentrale in Nederland aangesloten op het nationaal noodnet en beschikt over de expertise en apparatuur om elk rampenteam in enkele minuten te activeren', schrijft het bedrijf in april 2010.

Voor de politie lijkt G4S de ideale partner, maar wie de voorwaarden goed leest valt opnieuw op hoe leidend het bedrijf is. De Rijksvoorwaarden lijken niet te zijn toegepast bij deze overeenkomst. 'Bij een geschil waarbij de door de Group 4 Securicor Alarmcentrale geregistreerde gegevens in het geding zijn, is de registratie van de Group 4 Securicor Alarmcentrale doorslaggevend', vermeldt de overeenkomst van 1 januari 2010.

De politie zal bij een geschil dus moeten inbinden en ook bij de werkinstructies van 11 januari 2008 over de alarmcentrale is het bedrijf leidend: 'De servicemedewerker zal handelen conform de algemene werkinstructies van Group 4 Securicor en de object gebonden werkinstructies, waarin de taken van de servicemedewerker nader zijn uitgewerkt. De object gebonden werkinstructies worden zoveel mogelijk in nauw overleg met Opdrachtgever opgesteld.'

Politie getraind door G4S

Het bedrijf claimt veel ervaring te hebben. Wereldwijd is het, met meer dan 600.000 werknemers, een grote speler op de markt van de veiligheidsindustrie. Dat is tien keer zoveel als het aantal Nederlandse politiefunctionarissen van rond de 60.000. Die macht, gekoppeld aan een lage vraagprijs (G4S staat niet bekend om haar hoge lonen) maakt het bedrijf tot een invloedrijke speler die zelfs de training van functionarissen naar zich toe weet te trekken.

Je zou verwachten dat op het terrein van opleiding en bijscholing de overheid het initiatief heeft, maar ook daar heeft de veiligheidsgigant voeten aan de grond. Politie Gelderland-Midden sloot op 27 april 2010 een 'diensthulpverleningsovereenkomst' met het bedrijf voor training op het gebied van bedrijfshulpverlening en brandveiligheid, kort omschreven als veiligheidsopleiding. In

de overeenkomst wordt expliciet vermeld dat G4S 'haar expertise op bovengenoemd gebied, ten behoeve van Politie Gelderland-Midden wil in zetten.' Het korps erkent daarmee dat het bedrijf 'meer' kennis zou hebben ten aanzien van veiligheid, op zich opmerkelijk.

Dat het bedrijf opnieuw in staat is om goede voorwaarden af te dwingen in het twee jaar durende contract, blijkt uit 'artikel 3 duur en beëindiging van de dienstverleningsovereenkomst'. Als de politie niet tevreden is, volgen er eerst nog twee evaluaties in een periode van drie maanden om G4S in de gelegenheid te stellen trainingsverbeteringen aan te brengen. Indien die evaluaties in de ogen van de politie niet voldoende zijn, is er nog een opzegtermijn van drie maanden. G4S kan zo haar contract nog zes maanden verlengen, ook als de opdrachtgever niet tevreden is.

Waardetransport

Naast deze trainingen verzorgde G4S het waardetransport en de verwerking van die waarden voor politie Gelderland-Midden, maar verloor de mini-competitie voor de beveiligingsdiensten. Securitas won deze competitie door een beter implementatieplan in te dienen, het scoorde tien punten hoger dan G4S.

Dit plan van G4S voor Gelderland-Midden uit 2011 is niet vrijgegeven door die regio. Bij Friesland, Groningen en Drenthe was er nog geen competitie geweest, maar al wel een implementatieplan. Het internationale bedrijf weet zichzelf flink te verkopen. Zo beweert het dat 'G4S een landelijk dekkende surveillancedienst heeft en het 24 uur per dag, zeven dagen per week alarmmeldingen opvolgt. Met een wagenpark van 128 surveillancewagens is G4S de meest efficiënte beveiligingsorganisatie in Nederland op het gebied van mobiele surveillance en kan daardoor snelle aanrijdtijden garanderen.'

De alarmcentrale/meldkamer komt ter sprake en ook toekomstige ontwikkelingen: 'Door in de toekomst gebruik te maken van camerasurveillance, kan bovendien worden aangestuurd op basis van onregelmatigheden in het dagelijks patroon.' Hoe dit echter wettelijk ingekaderd is, is onduidelijk. Het lijkt erop dat het bedrijf voorloopt op de camerasurveillance die de politie misschien zal gaan invoeren.

Het is onduidelijk waar het puntenverschil met Securitas inzigt, maar hoewel G4S een landelijke dekking heeft, blijft

zij vaag over wat nu de precieze aanrijtijden zijn. Zij registreert die weliswaar, maar of dat vijftien minuten of een uur is, daar wordt in het implementatieplan niets over vermeld terwijl het bedrijf wel 'begrijpt dat het voor de deelnemer van groot belang is dat een snelle alarmopvolging na een melding volgt.'

Hoewel G4S bij Gelderland-Midden achter het net viste, schrijft het bedrijf dat zij een 'uitgebreide ervaring met het implementeren en leveren van diensten aan politiekorpsen' heeft. 'Binnen de raamovereenkomst leveren wij onder andere aan de korpsen Haaglanden, Limburg Zuid en Brabant-Noord (7 maart 2011).'

Bij deze korpsen had zich ook Utrecht zich aangesloten. Politiecorps Twente heeft, net als Amsterdam, een convenant af gesloten met de beveiligingsbranche, waaronder G4S. 'Tweerichtingsverkeer, welteverstaan. De Meldkamer zal foto's van verdachte huizen, auto's en personen voortaan doorsturen naar beveiligers die sneller ter plaatse kunnen zijn dan agenten', schrijft het *NRC Handelsblad* van 9 december 2011.

Korpschef Sitalsing is laaiend enthousiast over de uitwisseling van informatie met onder andere G4S. Het bedrijf zelf geeft bij monde van Director Business Development van G4S Secure Solutions. Jeroen van der Poel, toe dat het "lobbyt voor meer taken in het publieke domein." Van der Poel denkt hierbij ook aan het gevangeniswezen. Hij spreekt in de NRC van "volledige outsourcing van gevangenen." Ofwel: een gevangenis die onder beheer staat van een bedrijf.

Misstanden

In het artikel wordt door de NRC-journalist met geen woord gerept over de misstanden in gevangenen die G4S beheert in onder andere de VS en Groot-Brittannië. Hier zit ook het probleem van de aanbesteding. Ten eerste is er sprake van steeds meer schaalvergroting waardoor grote spelers op het terrein van de beveiliging eerder aan de bak zullen komen dan kleinere bedrijven. Grote spelers die dus ook veel meer macht hebben en kunnen lobbyen.

Vraag is dan waarom deze grote spelers niet worden afgerekend op hun gedrag elders. Het zou kunnen dat het gedrag van het bedrijf in Nederland goed te noemen is, hoewel ook dat moeilijk is na te gaan. In het NRC-artikel merkt Sitalsing op dat de politie niet weet of iedere beveiligiger een blanco strafblad heeft. "Dat kan ik u wel voor de politie garanderen." Dat is echter maar een deel van het probleem.

Uiteindelijk gaat het er om wie verantwoordelijk is zodra er iets mis gaat. En of misstanden überhaupt worden geregistreerd, onderzocht en hoe dan. Binnen het huidige duurzaamheidsbeleid dat de overheid hanteert kun je ook nog de vraag stellen of je wel wilt samenwerken met een bedrijf dat van incident naar incident rolt. De vraag is wat dat doet met je eigen imago.

Dat G4S ook in Nederland over enige tijd gevangnissen zal gaan leiden, is niet ondenkbaar. Hoewel op dit moment de beveiligers van het bedrijf ontslagen worden bij de DJI (Dienst Justitiële Instellingen) heeft G4S al eerder 'arrestanten-verzorgers' geleverd aan korps Limburg-Zuid. Dit was al enige tijd gaande en op 8 november 2010 tekende het bedrijf een nieuwe overeenkomst met politie Limburg-Zuid.

Het bedrijf nam hierin wederom de leiding, haar werkinstructies zijn leidend naast de 'object gebonden' instructies en de arrestanten-verzorgers 'staan onder leiding van een groepsleider van G4S', vermeldt de overeenkomst. Als een verzorger zich misdraagt, niet functioneert, moet dit door de Opdrachtgever schriftelijk gemeld worden (overeenkomst februari 2007). De kosten voor de vervanging zijn niet automatisch voor G4S, terwijl die wel de selectie, training en een milieu- en antecedentenonderzoek moet garanderen.

In al deze overeenkomsten klinkt de macht van het bedrijf door. Zowel Amsterdam als Twente geven die macht ook uit handen en de vraag is natuurlijk waar het een keer misgaat. Op 12 april 2012 vond er een overval plaats op het gelddepot van G4S in Nieuwegein. Het *Algemeen Dagblad* tekende op dat 'de politie de stellige overtuiging heeft dat de overvallers hulp van binnenuit hebben gekregen.'

Nu is diefstal van waarden waar geen slachtoffers bij vallen minder erg dan missers bij arrestanten-verzorging, zoals in het buitenland regelmatig voorvalt. Dat doet de rechtsstaat in zijn geheel geen goed. De gretigheid van Sitalsing (Twente) en Aalbersberg (Amsterdam-Amstelland) om met G4S in zee te gaan duiden dan ook op een beperkt zicht op het functioneren van het bedrijf en een brevet van onvermogen voor de politie.

Menselijke factoren

Alarmcentrale, mobiele surveillance, objectbeveiliging, veiligheidstraining, arrestantenbewaking, waardetransport, informatie-uitwisseling... de politie werkt op allerlei

terreinen samen met G4S. De politie is consument, maar een bijzonder soort consument. Zij valt onder de verantwoordelijkheid van de minister van Veiligheid en Justitie en die moet zich op zijn beurt verantwoorden aan de Tweede Kamer. Vandaar dat de Rijksvoorwaarden ARVODI 2008 een passage over het contact met de Tweede Kamer bevat: 'Indien Opdrachtgever besluit over de resultaten van de geleverde Diensten en de daarmee gemoeide kosten de Tweede Kamer te informeren is de toestemming, bedoeld in het vierde lid, evenmin nodig' (Lid 11.5). De politie kan gewoon rapporteren zonder G4S daarvan op de hoogte te stellen.

Ook artikel 19 lijkt duidelijk: 'De partij die toerekenbaar tekortschiet in de nakoming van haar verplichtingen, is tegenover de andere partij aansprakelijk voor de door de andere partij geleden dan wel te lijden schade (lid 3).' En 'de opdrachtnemer vrijwaart Opdrachtgever tegen eventuele aanspraken van derden op vergoeding van schade als gevolg van het tekortschieten als bedoeld in het derde lid (lid 5).' 'Tekortschieten in het nakomen van de verplichtingen' is bij ICT-drama's bij de politie nog voorstelbaar, het zijn niet-menselijke grootheden. Maar bij beveiliging en bewaking gaat het om menselijke factoren. Binnen die overheidssectoren zal deze formulering voer voor juristen zijn.

Dit is ook het geval bij de 'overeenkomst objectbeveiliging' van korps Utrecht van 11 augustus 2008. Alleen voor het inwerken is een passage opgenomen over het niet functioneren van werknemers van G4S, en dan gaat het vooral over de kosten. 'Alleen in de navolgende gevallen komen de kosten van het inwerken voor rekening van Group 4 Securicor: [...] ziekte [...] verlof [...] vervanging vanwege een gedraging van de beveiligiger die kan worden aangemerkt als een dringende reden voor ontslag.'

Het is onduidelijk of G4S zich constant verantwoordelijk voelt voor het gedrag van haar personeel tijdens de objectbeveiliging in de regio Utrecht. De overeenkomst vermeldt namelijk dat als een werknemer 'zijn werkzaamheden structureel niet naar behoren verricht, zal Group 4 Securicor op schriftelijk verzoek van Opdrachtgever en na overleg met Opdrachtgever de betreffende beveiligiger vervangen.' G4S draait op voor de kosten van de vervanging, het bedrijf zal dus zijn werknemers in het zadel proberen te houden.

Wie de schandalen bekijkt, kan zich voorstellen dat er gemakkelijk slachtoffers kunnen vallen. Het politieapparaat is niet het meest transparante bestuursorgaan. Snel melden aan de verantwoordelijke minister zit er niet in. Aan de

andere kant zal G4S ook niet heel snel misdragingen van zijn werknemers melden. Dit kost geld, vandaar de drempels. De politie huurt ook geen los personeel in, maar een volledige eenheid die onder zijn eigen 'G4S commandant' functioneert.

In het eerder aangehaalde artikel in *NRC Handelsblad* (09-12-11) komt ook Jan Willem van der Pol van de Politiebond aan het woord. Hij beweert dat particuliere beveiligers burgers zijn, maar dat is zeker bij G4S niet het geval. Misschien slaat het wel op hun bevoegdheden, maar het zijn werknemers van een gigantisch beursgenoteerd bedrijf, niet te vergelijken met Henk en Ingrid van om de hoek.

Bijkomend probleem is ook dat het bedrijf allerlei petten op heeft. Glenn Schoen, beveiligingsexpert van G4S, roept dat we in een hele gevaarlijke wereld leven. Directeur Jeroen van der Poel lobbyt voor private gevangenissen. Weer een andere manager regelt de arrestanten-verzorging of de informatie-uitwisseling en opslag met verschillende politiekorpsen, de training, melding, surveillance, en ga zo maar door. Waar is echter sprake van inspectie, controle en toezicht op het eigen functioneren?

Aansprakelijkheid

Politie Haaglanden heeft G4S in 2002 een grote opdracht voor receptie- en beveiligingsdiensten gegund. Het lijkt erop dat het bedrijf sindsdien niet meer weg te denken is bij dat korps. Dat G4S de opdracht heeft gekregen, zal misschien te maken hebben gehad met de grootte van de aanbesteding.

'Gezien de omvang van de opdracht receptie- en beveiligingsdiensten worden aan Kandidaat minimale omzeteisen gesteld. [...] De omzet eis voor deze aanbesteding bedraagt gemiddeld over de boekjaren 2003, 2004 en 2005 tenminste € 2.000.000,- (twee miljoen euro) op jaarbasis', is te lezen in de aanvraag tot offerte.

De aanvraag is duidelijk over kwaliteit, kwaliteitstoetsen, audits, klantevaluaties en over het eigendomsrecht van de verzamelde data. Geen tweerichtingsverkeer in het laatste geval, de data is afkomstig van de politie Haaglanden. 'Het project wordt uitgevoerd in opdracht van de opdrachtgever en de eigendomsrechten van de door de Kandidaat gerealiseerde producten berusten derhalve bij de opdrachtgever. Onder deze eigendomsrechten vallen alle producten, documentatie, verzamelde data, rapportages en ontwikkelde werkwijze, die de Kandidaat in het kader van deze opdracht produceert of in de toekomst met betrekking tot dit project zal produceren' (offerte aanvraag december 2006).

In tegenstelling tot de Rijksvoorwaarden 2008 wordt in de algemene Inkoopvoorwaarden politieregio Haaglanden van 2005 vermeld dat 'Inspectie door of namens Opdrachtgever kan plaatsvinden zowel tijdens het verrichten van de Werkzaamheden/diensten als daarna, in welk laatste geval de inspectie tevens is gericht op beoordeling van het resultaat. Leverancier zal zonder kosten voor Opdrachtgever alle medewerking verlenen om informatie verschaffen om de inspectie mogelijk te maken.' Ook is er sprake van een begeleidingscommissie of stuurgroep terwijl dit bij andere overeenkomsten niet het geval is. Net als bij andere opdrachten is er geen regeling rond overmacht en voor aansprakelijkheid getroffen.

Op papier lijkt korps Haaglanden het beveiligingsbedrijf streng aan de regels te houden. G4S moet zijn medewerkers die voor Haaglanden werkzaam zijn voldoende scholing bieden hetgeen in het jaarplan dient te worden opgenomen. Nadat bleek dat G4S in vragen over de offerte de responstijd van haar mobiele surveillanten probeerde op te rekken, reageerde Haaglanden resoluut: de politie bepaalt hoe de responstijd gemeten wordt.

Aangaande de aansprakelijkheid antwoordde de regiopolitie Haaglanden in 2007 duidelijk 'nee'. G4S heeft duidelijk moeite met die aansprakelijkheid. 'Ten aanzien van uw Algemene voorwaarden en artikel 1-e-8 zijn wij verplicht, ten opzichte van onze moedermaatschappij, afspraken te maken over de mate van aansprakelijkheid. Zijn nadere afspraken ten aanzien van een limitering van aansprakelijkheid bespreekbaar?', vraagt G4S.

Het beveiligingsbedrijf legt hiermee de vinger op de zere plek. 'Echter zijn wij ons ook bewust van de grote menselijke factor in onze dienstverlening en hetgeen in een uitzonderlijk geval kan leiden tot een aanrekenbare fout die ons bedrijf schadeplichtig maakt', schrijft G4S bij vraag 49 aan Haaglanden.

Het vreemde is dat die uitzonderlijke gevallen niet zo uitzonderlijk lijken. De Chief Executive Officer van G4S (CEO Ashley Almanza) wordt in de *Financial Times* van 14 november 2013 geciteerd: '*It's the nature of the business that we can... hit the ball out of the park for 364 days of the year and on the last day of the year something goes wrong.*' Deze opmerking kun je op twee manieren interpreteren. Een positieve interpretatie is dat het bedrijf er alles aan doet om zijn werk naar behoren uit te voeren, maar dat het soms

mis kan gaan. Ashley Almanza beweert dit echter niet, hij zegt eigenlijk dat het bij de 'nature of the business' hoort, het kan niet worden voorkomen.

Vandaar dat de Nederlandse tak probeert de aansprakelijkheid anders te regelen. Het punt is echter dat op die ene dag dat het volgens G4S fout kan gaan, het goed fout gaat. Dan vallen er dodelijke slachtoffers, is er chaos bij de rekrutering, worden mensen gemarteld, wordt er gefraudeerd, de lijst is eindeloos.

Heeft G4S geen strafblad?

Begin deze eeuw formuleerde het politiekorps Haaglanden in het kader van het inhuren van een beveiligingsbedrijf kwaliteitseisen, stelde evaluaties verplicht en hielp een begeleidingscommissie in het leven. Logisch in het geval van politiewerk dat wordt uitbesteed en waarbij de menselijke factor een rol van betekenis speelt. G4S moest een juridische eigen verklaring afgeven die eigenlijk vooral belasting- en handelsregistergegevens omvatte.

Medewerkers van G4S moesten wel een 'verklaring volledige medewerking antecedentenonderzoek' (bijlage F) ondertekenen. 'De politie heeft een cruciale rol bij de opsporing van strafbare feiten en de handhaving van de openbare orde. Mede gelet op deze verantwoordelijkheid, zullen medewerkers die werkzaamheden voor of bij de politie verrichten, een integere status moeten hebben.' De G4S-medewerkers moeten van onbesproken gedrag zijn en worden gescreend op 'antecedenten openbare orde, laakbaar gedrag en criminele contacten.'

Let wel, dit geldt enkel voor de medewerkers van G4S, niet voor het bedrijf zelf. Nu gaat het er in dit geval niet om of het bedrijf wel of niet de gunning van Haagse politie krijgt. Uiteindelijk gaat het erom in hoeverre de overheid zelf haar eigen duurzaamheidsmantra serieus neemt. Alle stukken over G4S die tot nu toe door de politiekorpsen openbaar zijn gemaakt bevatten geen enkele verwijzing naar mogelijk laakbaar gedrag van de firma, het moederbedrijf of één van haar dochters.

Dat alleen al is opmerkelijk, want niet alleen de politie ook andere bestuursorganen maken gebruik van de diensten van G4S. Zo huurde het ministerie van Buitenlandse Zaken het bedrijf in voor de beveiliging van de Nederlandse residenties in Griekenland, Turkije, Denemarken, Marokko en Polen. Nederland en vooral Den Haag willen zich profileren als een land en stad van vrede en recht. Misschien past G4S daar wel bij, dat

is ter beoordeling van de verantwoordelijke bestuursorganen in het kader van een duurzame aanbestedingsprocedure. Minimaal één vraag over de internationale incidenten van het bedrijf zou echter op zijn plaats zijn geweest. Die leiden terug tot ver in de jaren '90 en zijn dus niet nieuw te noemen.

Observant 65, 30 juni 2014

Buro Jansen & Janssen 2014